3727

FREDERICH FUENTES (FILL)

ELS DOS CUNILLS

Juguet cómich en tres actes
y en prosa catalana

Estrenat ab gran éxit en el TEATRO CATALÁ «ROMEA»
la vetlla del 13 novembre de 1900

SEGONA EDICIÓ

PREU: 1'50 PESSETAS

BARCELONA
Tarascó y Cuesta, impressors
Carrer d'Aragó, 251

1901

ELS DOS CUNILLS

Aquesta obra es propietat del autor, qui ha fet el dipósit que marca la lley.
Ningú, sense especial permís, podrá reimprimirla, traduhirla, modificarla ni representarla; y pera'ls efectes del dret de propietat literaria, las empresas que vulguin representarla deurán enténdrers ab D Joan Molas y Casas, carrer del Hospital, 14, segón, ó ab els seus delegats.

FREDERICH FUENTES (FILL)

ELS DOS CUNILLS

Juguet cómich en tres actes

y en prosa catalana

Estrenat ab gran éxit en el TEATRO CATALÁ «ROMEA»

la vetlla del 13 novembre de 1900

BARCELONA

Tarascó y Cuesta, impressors

Carrer d'Aragó, 251

1901

Als distingidissims y respectables

Sr. D. Ramón Busanya

Y

D.ª Aurelina Gibert de Busanya

Com á débil prova d'agrahiment y en testimoni de la més alta consideració y apreci.

Son sempre atent S. S.

Q. S. M. B.

Frederich Fuentes

ACTES PRIMER Y TERCER

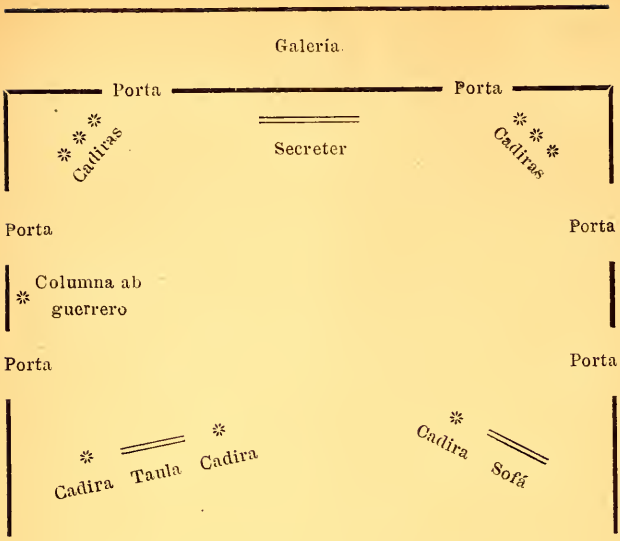

ACTE SEGÓN

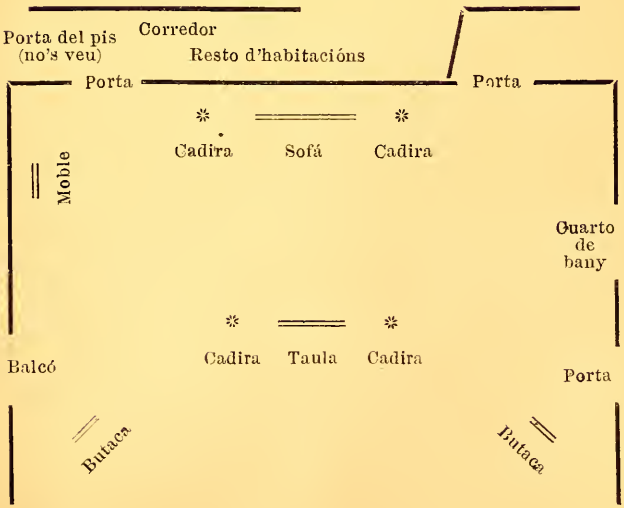

REPARTIMENT

Personatjes		Actors
D.ª Catarina.	50 anys	Sra. Monner
Antonina.	22 »	» Clemente
Soledad.	25 »	Srta. Verdier
Esperansa..	30 »	» Muntal
Mariano.	55 »	Sr. Capdevila
Angel.	30 »	» Goula
Cunill.	45 »	» Fuentes
L' Arcalde de Barri. . .	50 »	» Manso
Gregori.	30 »	» Doménech

L'acció en Barcelona y en nostres días

Dreta y esquerra, las del actor

Director artístich: D. Jaume Capdevila

ACTE PRIMER

Un salonet petit y elegant. Dugas portas á cada costat. Altras dugas al foro, que donan á una galería ab vistas als jardins. En la galería dos ó tres cadiras. En el salonet un secreter al centro del foro y una tauleta á primer terme dreta. Damunt d'una columna de pelux, una figura de bronzo representant un guerrero.

ESCENA PRIMERA

CATARINA (*per la 1.ª dreta*)

Al últim he trobat algo per poguer fer tréurer la careta á n'el meu gendre y que caygui la vena que te als ulls la meva filla... (*Mirantse'l retrato que porta á la ma*) Un retrato! y es de dona! si no podía faltar! Deu ser la seva dallonsas. L'he trobat en un calaix de la taula escriptori. Ah! ja he trobat la prova. A véurer qué dirá are'l meu senyor gendre! (*Se sent enrahonar á Antonina y Angel*) Son ells... aquí'ls tenim.

ESCENA II

CATARINA, ANTONINA *y* ANGEL (*pel foro dreta; Angel ab batín, pantalóns negres ó de color y sabatillas*).

CAT. (*Ab el retrato á la ma, diu á Angel*) Angel, qu'es aquet retrato qu'he trobat en un calaix de la taula escriptori?

ANT. Per qué obras els calaixos de l'Angel?

CAT. Per dugas rahóns: la una es que si no hi te res amagat, puch mirarlos; l'altra, que si hi amaga alguna cosa, com á mare teva tinch l'obligació de mirarho.

612309

ANG. La teva mamá te rahó, Antonina.

ANT. Que n'ets de bo!

CAT. Quí es aquesta senyora tan jove y tan maca? (*pel retrato, sense donarlo á Angel*).

ANG. (*Molt amable*) Com vol que sápiga quí es, si no la veig?

CAT. Tingui, contémplisela! (*Donantli'l retrato*).

ANG. (*Mirantse'l retrato*) Es la meva tía Cecilia.

CAT. Per quí'm pren are? Si ella te xexanta anys!

ANG. Pero no'ls ha tingut sempre. Aquet retrato es de cuan va casarse. Vaig trobarlo á casa y'l guardo per ser d'una de la meva familia.

CAT. La prova! la prova!

ANG. Pot arrivarse á Salamanca, qu'es ahont víu, á preguntarho á n'ella mateixa, ó be si hi ha algú que la conegués cuan ella tenía l'edat que aquí representa.

ANT. Pots estar tranquila, mamá. L'Angel es com el papá. (*Abrassant á Angel*) Jo també puch dir com tú: no n'hi ha cap com el meu marit!

ANG. (*Sonrient*) La sent! Es una herencia de familia.

CAT. Algo pagaría de que fos com el meu marit!

ANT. Si sapiguessis lo que m'estima!

CAT. Ja ho se, no m'ho expliquis! Cuan m'escríus, á cada carta hi posas lo mateix: *Yo l'amo*; *nos amamos muy*.

ANT. *Mucho*, mamá.

CAT. Be; es igual.

ANT. Y sabs per qué t'ho escrich? perque el verb amar es el més bonich que hi ha, tant per escríurel com per dirlo!

CAT. Sí, es molt bonich per dir, pero no dura, desgraciadament. Se díu moltas vegadas, pero no passa dels llavis avuy día. Els marits are ho diuhen á cada moment, per tenir tranquila á la senyora. Creuría que ho diuhen de cor, si cap casat de nou visqués á Barcelona.

ANG. ¿Per qué?

CAT. Perque aquí hi ha massa lujo, massas diversións, massa gent, massa bullici, y en mitj de tanta confusió, es molt fácil que'ls marits enganyin á la seva senyora, sense que ningú'n sápiga res!

ANG. Puch assegurarli que no tinch d'aprofitarmen, perque estimo massa á la meva Antonina.

CAT. L'edat que tinch me permet assegurar qu'es compatible estimar á la senyora y enganyarla.

ANG. Desitjo que veyent el meu comportament ab ella, vegi en mí un marit com el de vosté.

CAT. Oh! El meu marit es el modelo de totas las per-

feccións. Sempre'm díu: Per mí en el mon no hi ha més qu'una dona; tú. Las altras donas me fan l'efecte d'un sexo indefinit.

ANT. Es vritat.

CAT. Aixís es, que sempre demano á Nostre Senyor que no prengui la meva vida avants que la d'ell.

ANG. Vaya un prech mes estrany!

CAT. No'n te res, perque si al arrivar al cel no hi trobava á n'en Mariano, sería un sufrir etern per mí!

ANG. Ah! Be, vaja ja ho entench. Vosté vol qn'ell comensi á passar, perqne 's fassi molt amich ab Sant Pere, y logri que cuan vosté hi vagi no la rebi á cops d'escombra, *(rectificant ràpit)* de bombo y platets, vull dir, sino ab lluminarias, castells de fochs, sortijas y algo més.

CAT. Ximple!

ANT. Angel!

ESCENA III

Mateixos y MARIANO, *després* GREGORI

MAR. (*Desde dins 1.ª esquerra*) Catarina!

ANG. (*Veyent entrar á Mariano; ve del carrer*) A n'aquí'l te.

ANT. (*A Mariano*) La mamá ja's creya no véurel fins al cel. (*Mariano va á abrassar á Catarina, com si fes molt temps que no l'hagués vista*).

MAR. Hola, Angel. Que tal, filleta? (*Abrassant á Antonina y á Angel*) Dispénsam; cuan entro en un puesto ahont hi hagi la meva senyora, no veig més que á n'ella.

ANG. (Vaya un parell!)

CAT. Cuan has entrat estava contant á n'aquestos lo felissos que som, perque'ns imitin.

ANG. Tots els nostres esforsos serán per lograrho.

MAR. Farás be... perque mírat, si algú deya á n'aquesta (*per Catarina*) ó á mí: El seu gendre te molt vici de posarse alegre... diríam, es un mal vici y t'aconsellaríam que te'l fessis batejar.

ANG. El qué?

MAR. El vi. Si'ns deyan: El seu gendre es jugadó, diríam: va en camí de ser un perdut y't faríam totas las reflexións possibles per lograr que no juguessis. Pero si venían á dirme: El seu gendre enganya á la seva filla, no se lo que faría! pero sería capás de tot.

CAT. Jo'm convertiría en una lleona.

ANG. (No li falta gayre per serho).

MAR. Y jo, en tigre!

ANG. (Y jo'ls regalaría al Ajuntament per aumentar els exemplars raros de la colecció de fieras del Parque).

ANT. Si l'Angel m'enganyava, sería molt desgraciada; me separaría d'ell y vindría á Cardedéu ab vostés á vendre borregos, com cuan era soltera.

CAT. (*Plora y abrassa á Antonina*) Pobra filla meva!

ANG. (*A Antonina*) Per qué tens de dir aquestas cosas tan estranyas? (*Catarina plora mes fort*). (*A Catarina*) Qué te are?

MAR. (*A Angel*) Per qué fas plorar á la meva Catarina?

CAT. No es ell, no. Es el pensar que pogués arrivar á enganyarla, lo que m'ha fet humitejar una mica'ls ulls.

MAR. (*A Angel*) Figúrat que si fos realitat no's treuría l'humitat de sobre.

ANT. (*Fent caricias á Catarina*) Mamá, no siguis aixís! No't donguis mal temps sense motíu... no'l cridis...

CAT. A quí?...

MAR. Al mal temps, dona! L'Antonina te rahó; no cridem el mal temps. (*A Angel*). Dígali cuatre paraulas de consol.

ANG. Cuatre? Al moment. Vaja, mamá, no plori! (*Agafant la ma de Catarina y estrenyentla ab efusió, pero cómicament*).

CAT. (*A Angel*) Júram que no l'enganyarás may... may...

ANG. Li juro! No enganyaré may á la meva senyora, may!

MAR. (*Ensenyant el medalló que porta en la cadena del rellotje*) Júraho besant aquet medalló sagrat... hi ha 'l retrato de la meva senyora.

ANG. Ho juro sobre aquet medalló. (*Fa un petó en el medalló*).

MAR. Te crech, Angel.

CAT. Abrássam Angel.

MAR. (*A Antonina*). Antonina, ves, fes una tassa de Maria-Lluísa per la teva mare. Aquesta escena l'ha conmoguda.

CAT. No, Antonina, no la fassis; més m'estimo pendre un vas de llet ab sucre.

MAR. Jo també.

CAT. Aném, qu'en el menjador el pendrém. (*Catarina, Mariano y Antonina s'en van per la 2.ª esquerra*).

ANG. La sogra sempre desconfiada! Si jo enganyés á la meva Antonina, me semblaría que cometo un crim!

ESCENA IV

ANGEL *y* GREGORI, *després* CUNILL

GRE. (*Per la 1.ª esquerra ab tarjeta. Va ab terno de color*) Aquet senyor demanava per vosté.

ANG. (*Llegint*) Antonio Cunill «Abogado». (*Parlant*) L'Antonio. Dígali que passi. (*Gregori s'en va 1.ª esquerra*).

CUN. (*Per la 1.ª esquerra; porta lo jaqué ple de guix*). Hola, tocayo. *Mi otro yo.*

ANG. (*Dantse una estreta de ma*) Cóm estás?

CUN. Molt, be noy; y la teva senyora?

ANG. Bona, gracias.

CUN. Pujo per descansar un rato y perque'm deixis un raspall. Mira com m'han posat els qu'están remontant la casa d'aquí al costat.

ANG. Sembla guix. Tréutel, que'l criat te'l raspallará; (*Cunill se treu el jaqué. De la butxaca interior treu un paquet de papers, que deixará damunt de la taula. Entre'ls papers hi ha un diari, dos sobres ab carta á dins y una tarjeta*). Gregori! (*Va á la galería cantó esquerra. Apareix Gregori ab un raspall*). Tingui, raspalli aquet jaqué. (*Gregori pren el jaqué y s'en va pel foro esquerra*).

CUN. Y tú portant la creu ab resignació, eh? (*s'assentan*).

ANG. Sí, noy; soch molt felís y estich molt content d'haverme casat. No hi ha felicitat comparable.

CUN. Be, aixó ho díus are;'ls primers anys tots els casats diuhen lo mateix, pero cuan la lluna de mel haurá fet puesto á la vida monótona del matrimoni, comparable al chup-chup que fa un'olla cuan bull...

ANG. D'ahont surts are ab l'olla? que't pensas que'l casat passa tot el día á la cuyna, fent bullir l'olla?

CUN. Es una comparació com cualsevol altra... Alashoras, aburrit, farás com molts d'altres: necessitarás novas emocións. Y si ets un marit modelo, millor per tú; pero serás una de las excepcións de la regla. Perque, parlant en tessis general, tro-

bo que molts fan el paper de marit com podrían fer un'altre paper cualsevol.

ANG. De modo, que no't casas...

CUN. Perque tinch conciencia, perque tinch experiencia del mon. A trenta anys, no pensava aixís, no!... Pero are'n tinch cuaranta cinch... y tinch més teoría... matrimonial... Per mí, el matrimoni es com el piano. No admet mitjanías. Es precís ser un Mozart... ó quedarse solter! Y avuy día, val més quedarse solter.

ANG. Per qué?

CUN. No veus que hi ha tantas donas en vaga!

ANG. Sí, y que saben la manera de marejar y's burlan de la major part dels Tenorios de la nostra época.

CUN. Encare no m'hi he trobat.

ANG. No ho diguis massa alt.

CUN. Als que'ls passa, es perque no tenen táctica, y jo, gracias á Deu, ne tinch molta.

ANG. Vols dir qu'ets dels que's portan l'oli...

CUN. Tot l'amaniment... Are estich conquistant á una viuda, molt jove y maca, que vaig conéixer á Sant Hilari.

ANG. Mira que las viudas son perillosas ..

CUN. Per qué? per si volen casaca?

ANG. Sí.

CUN. Ja m'en dona algún entretoch, y n'hi parlo; pero del *dicho al hecho*...

ANG. Y ahont la veus?

CUN. A casa seva: vaig á péndrehi café'ls días de moda y'ls diumenges. Aixó sí: molta finura, molt respectuós, molt... No convé escamarla; ens tutejem, y escribim y tot, com dos promesos. Es el meu sistema.

ANG. M'alegraré que't vagi be.

CUN. Aixís ho espero.

ANG. Y parlant d'un'altra cosa, quín día tindrem el gust de tenirte á taula? Vols quedarte avuy? Menjarás el teu plat favorito.

CUN. T'ho agraheixo moltíssim.

ANG. Home, vindrá be; te presentaré als sogres.

CUN. Qué? Tens á casa'la colecció de fieras y no m'ho havías dit? (*Gregori apareix en el foro ab el jaqué d'avans á la ma*).

ANG. Son aquí fa dos días.

CUN. Aquí? Vaja, hasta un altre día. (*Pren ab una rebolada 'l jaqué que te Gregori á la ma y se'l posa depressa. Gregori 's retira foro esquerra*).

ANG. Que tens por que se't mengin?

CUN. Es una ganadería de la que n'he fugit sempre.

ANG. Pero espérat. Mira, crech que ja venen.
CUN. Ca, barret. No hi vull sapiguer res. Adeu. (*S'en va depressa per la 1.ª esquerra*).
ANG. Espérat. Sempre'l mateix.

ESCENA V

ANGEL *y* MARIANO (*per la 2.ª esquerra*)

MAR. Hola, Angel.
ANG. Dispénsim que'l deixi; tinch de sortir un moment.
MAR. T'en vas?
ANG. Sí, fins al despaig. Al passar per la Rambla compraré un ram de flors per la mamá. L'Antonina está molt contenta sempre que faig algún obsequi á la seva mamá (*S'en va 1.ª esquerra*).
MAR. (Algún día te las tirará pel cap). Vaja, Adeu.

ESCENA VI

MARIANO, *sol. Després* CATARINA *per la 2.ª esquerra*

MAR. Es mol beneyt el meu gendre, pero es un bon xicot. Jo tinch d'estarli molt agrahit, pero moltíssim. Al casarse ab la meva filla, l'Angel va obrir un camí perque jo pogués portar á cap el meu pensament. A mí'm varen casar mol jove, y vaig péndrer en sério'l matrimoni... lo cual vol dir que no he fet com molts d'altres qu'han corregut la tuna... y tenía unas ganar de fer el calavera! Ab el casament de la meva filla he pogut satisfer els meus desitjos. La meva senyora está molt ocupada en martiritzar al gendre; fa de verdadera sogra, deixantme á mí libre del tot. Això sí, me te de tota la confiansa; y... va ser una casualitat. L'altre día vaig anar á Vich, y en el tren vareig pujar, per tornar á Barcelona, en un departament de primera ahont no hi havía més qu'una senyora; una joveneta, ab un pamet que Deu n'hi do, vestida de dol. Al trobarme sol ab ella, vaig dir: *nada*, á probar fortuna... Va resultar ser viuda; li vaig fer l'amor *por todo lo alto*,

dihentli qu'era viudo també, qu'era un comerciant retirat que vivía de renda y que... etzetra, etzetra... Ella no va mostrarse esquiva; molt al contrari... Va explicarme que venía de veure'l seu pare y de péndrer las ayguas; y devía quedar molt contenta del seu difunt marit, perque va confiarme que li agradaría trobar un altre marit de mitja edat, un home reposat, guapot, com jo, vamos... Va oferirme la casa, y va autorisarme perque anés á casa seva á péndre'l *vermouth* avuy diumenje. Per presentarme ben elegant y donar el *golpe*, m'he fet un jaqué que no poden tardar á portarme. Si la dona s'en arrivés á enterar... No vull pensarhi.

CAT. Acabo de despatxar la criada.

MAR. Y per qué?

CAT. Te massa bon pamet. Un día la senyora deixa'l marit á casa, la criada se'l mira de certa manera, y al cap de deu minuts se comet un crim dels més esgarrifosos. Vaig llegirho una vegada en el diari.

MAR. Catarina, Catarina!

CAT. Vols que't digui'ls meus pressentiments?

MAR. Digas.

CAT. Trobo á la nostra filla massa felissa; aixó no es natural.

MAR. Cóm s'enten? No es natural que sigui felissa, al costat d' un marit bo, fiel y enamorat

CAT. Bueno, posém que ho sigui. Pero digas: trobas natural que l'Angel me fassi tants obsequis y'm tingui tantas consideracións á mí, qu'al fí y al cap no soch més que la seva sogra? Tú m'has sigut sempre fiel...

MAR. (*Abrassantla*) Sempre!

CAT. Pero ets insoportable, (*donant una empenta á Mariano*) tractat ab intimitat. T'en recordas d'aquell día que'm vas donar aquella bofetada?

MAR. Ja fa quinze anys!

CAT. Jo t'en vaig donar dugas... pero may més he sigut tan felissa com aquell día!

MAR. May m'ho havías dit!

CAT. Perque n'haurías estat orgullós. Després d'aquella feta, he fet per manera de que m'en donguessis algún'altra. Pero *naranjas*, no hi has tornat!

MAR. Oh, perque'm tocaba'l rébrer.

CAT. (*Apoyant el bras en l'espatlla de Mariano*) Vaig ser molt felissa, Mariano; molt felissa!

MAR. No sabs lo ditxós que soch, de sapiguerho!

CAT. (*Ab mímo*) De debó, noy...?

MAR. Are ja som vells; tenim de prepararnos á ser bons avis.

CAT. Hem sigut bons pares, y no'ns costará gayre. T'en recordas de las nostras nits d'hivern, ab totas las portas tancadas y un bon foch á la xamaneya?

MAR. Sí, pero are ja s'ha apagat el foch.

CAT. Oh, pero'l cor es sempre jove.

MAR. Lo cor, sí. (*Catarina abrassa á Mariano*).

GRE. (*Per la 1.ª esquerra, ab un ram de flors. Al véurer á Mariano y Catarina abrassats, díu*): (Hi ha vells molt carrinclóns, y aquestos son de la colla!) (*Desapareix y truca á la porta*).

MAR. (*Deixant d'abrassar á Catarina, y girantse*): Endevant. (*Gregori entra á escena*).

CAT. (*A Mariano*) Es molt ben educat aquet xicot; no entra may sense trucar!

GRE. Acaban de portar aquet ram per la senyora. (*Per Catarina*).

CAT. (*Contenta*) Per mí?

GRE. Sí, senyora; per donya Catarina. (*Li dona'l ram*).

CAT. (*A Mariano, ab coquetería*): Es teu, noy?

MAR. No. Es del Angel! Al anarsen m'ha dit que te l'enviaría. Ah! es un galán xicot, no se li pot negar. (*Catarina dona'l ram á Gregori, aquest el coloca á n'el jerro que hi ha demunt de la tauleta y s'en va 1.ª esquerra*).

CAT. Veus; estava ben tranquila, y aquet ram tan maco ve á renovar las mevas sospitas.

MAR. ¿Aquet ram?

CAT. Recórdat que l'any passat no va regalarme may cap ram.

MAR. Es que com més te veu, més t'estima!

CAT. Ningú'm treurá del cap que aquest home vol desarmarnos.

ESCENA VII

Mateixos y GREGORI (*ab un jaqué*)

GRE. Han portat aquet jaqué per vosté. (*A Mariano*).

MAR. Está be. Déixil en el cuarto. L'esperaba per vestirme. (*Gregori s'en va 2.ª dreta. Torna á sortir desseguida, y s'en va per l'esquerra*).

CAT. Un jaqué per tú?

MAR. Per agradarte més.

CAT. Que n'ets de *pillín!* (*Ab coquetería*).

MAR. Si t'estimo tant! (*Li fa una caricia.—Aprop de*

la 2.ª porta dreta) Creume, no't donguis mal temps!

CAT. T'ho prometo.

MAR. Tranquilitat... y bons aliments! (*Mariano s'en va per la 2.ª dreta*).

CAT. Cóm m'estima!

ESCENA VIII

CATARINA *y* ANGEL

ANG. (*Per la 1.ª esquerra*) Deu la guard, mamá.

CAT. Hola! D'ahont vens?

ANG. Del despaig, de llegir las cartas d'avuy. Al anarhi, m'he aturat á comprar un ram per la millor de las sogras. Y la Antonina, ahont es?

CAT. Al jardí.

ANG. Vaig, ab el seu permís.

CAT. Ves, ves, pero ten present que'l día que'm dirá: «Mamá, soch molt desgraciada», soch capassa d'anarte á trobar allá hont siguis, y venjármen.

ANG. (Y que deu patir aquesta bona dona!) (*S'en va foro esquerra*).

ESCENA IX

CATARINA, *sola*

Ves, ves, frare. A mí no m'enganyas. Encare que't diguis Angel no t'hi tinch pas per ángel. Vamos á véurer... (*S'assenta al costat de la tauleta*) cóm es possible que després de dos anys de casats y vivint aquí á Barcelona, estiguin com si portessin quinze días de matrimoni? Aixó es que la meva filla te una vena als ulls. ¡Que'l seu marit es com el meu Mariano! El meu Mariano es un sant fet de pasta de borregos, y'l meu gendre un frare que la sab molt llarga. Pero jo podré poch, ó tinch de sapiguer algo; y al descobrirho, que's prepari! (*Veu els papers qu'ha deixat Cunill damunt de la tauleta, y'ls agafa*) Papers? Deuhen ser d'ell. A véurer. Un diari; tres sobres. (*Llegint el sobre*) Para Don A. Cunill. (*Treu la carta de dintre'l sobre*) «Amor mío».

Qué llegeixo! «Aguarda el momento de llamarse tu esposa, tu Soledad.» Quin atreviment; ferse passar per solter! Y aquesta altra? (*Mirant l'altre sobre, llegint*) «Amor mío.» Altra vegada? «Los jueves y domingos únicamente puedo concederte vernos. No quiero dar que hablar ni fuera ni dentro de casa...» y firma «Tu Soledad.» Veyam aquest altre mes petit (*Mentres de dins del sobre treu una tarjeta, díu*) Y á quin'hora deu anarhi á véurer, aquesta Soledad que li agrada tenir companyía'ls dijous y diumenjes? (*Llegint una tarjeta*) «Soledad Bosch, viuda de Cassadó». Es viuda de un Cassadó, y's díu Bosch! Vet'aquí perque li agradan els cunills. Y víu, «Bruch, núm. 100, entressuelo»; m'en hi vaig, per véurerla; per explicarli que'l que's creu que será'l seu cunill ó'l seu marit, es casat. Vull posarme d'acort ab ella per sorpéndrel, y si ho logro, prou el faig ab arrós allí mateix. M'ho guardo tot (*Se fica'ls papers á la butxaca*) Pobra filla meva! Si ja ho deya jo. Tants obsequis no eran naturals. Tantas atencións! Rams de flors! Je te'ls donaré, jo,'ls rams de flors! (*Agafa'l ram y'l llensa ab furia*).

ESCENA X

CATARINA *y* ANTONINA (*pel foro esquerra*)

ANT. (*Veyent á Catarina turbada*) Qué tens, mamá?

CAT. Qué vols que tinga?

ANT. Estás tota roja; sembla com si las llágrimas t'anessin á saltar dels ulls.

CAT. Sí, filla meva.

ANT. Ploras?

CAT. Pobra filla meva; perdona á la teva mare, ja que jo vaig casarte. Si no t'hagués dit cásat, no ho haurías fet.

ANT. Pero, qué passa? Acaba, mamá!

CAT. Las mevas llágrimas m'han venut! El teu marit, es un hipócrita; un miserable, un... Te un'altra dona que s'atreveix á dirli «amor meu».

ANT. No pot ser, mamá! Per assegurar una cosa aixís, es precís estarne seguríssima.

CAT. Ne tinch provas. Acabo de trobar cartas y una tarjeta d'ella damunt d'aquella tauleta. L'Angel se las hi deu haver deixadas distret. Va á véu-

rerla'ls dijous y diumenjes. Avuy vull sorpéndrel.

ANT. T'atrevirás?... (*Plorosa*) Pillo!

CAT. Tot, per confóndrel.

ANT. Y'l papá, ja ho sab? (*Plorant fort*).

CAT. Deu m'en guard de dirli. A la seva edat, aquestas emocións podrían serli de funestas consecuencias.

ESCENA XI

Mateixos y MARIANO (*Mariano, desde la 2.ª esquerra cantant*)

MAR. «El chulapón pasea por Madrid — luciendo todo lo que Dios le dió». (*Tonada del «chulapón», de «Cuadros disolventes»*).

CAT. El teu pare; dissimula. Canta, també. (*Surt Mariano ab lo jaqué posat. Canta «el chulapón» y's passeja per devant de las senyoras*).

ANT. No puch.

CAT. Canta, dissimula.

ANT. (*Cantant, mitj plorosa, fins arrivar tots tres al efecte cómich*) «Te llevaré á Puerto-Rico ..!»

MAR. M'está be aquest jaqué?

CAT. Molt be.

MAR. Surto un moment, torno desseguida. Adeu, noya. (*Abrassa á Catarina*) Adiós, filla meva. (*Abrassa á Antonina*).

ANT. Passiho be.

CAT. Adiós.

MAR. (Me sembla que donaré'l *golpe,* avuy. Pujaré á saludar á la viudeta). (*S'en va primera esquerra*).

CAT. Pórtam la mantellina, ves. (*Antonina s'en va per la 2.ª dreta y torna desseguida ab la mantellina*).

ANT. Ahont va?

CAT. A casa la viuda, la tal Soledad Bosch.

ANT. Ahont víu?

CAT. Bruch, num. 100, entressuelo.

ANT. Tingui, mamá (*dantli la mantellina*).

CAT. Vaig á agafar un cotxe. Tens cuartos aquí?

ANT. Pel cotxe, sí, mamá

CAT. No, per comprar aquella donota.

ANT. Cuánt costan? No tinch mes que 40 duros.

CAT. Son pochs, pero en fi... dónamels. (*Antonina va al secreter, l'obra y treu els cuartos, qu'entregará á Catarina*).

ANT. Oh! quina idea. Per qué no s'endú aquet gue-

rrero? (*Pel qu'hi ha damunt d'una columna*) Es un objecte artístich que val molts cuartos.

CAT. Regalarli un guerrero? No se... trobo que no fa... guerrero.

ANT. Es de bronzo. El van regalar al Angel, als pochs días de casats! El que li va regalar, va dir que no n'hi havía cap més d'igual. Empórtissel, mamá.

CAT. Bueno, porta. Pot ser ab aquet guerrero'n tindré prou per conquistarla.

ANT. Tingui cuidado, que pesa una mica. (*Entra á la 2.ª dreta y surt desseguida ab un mocadó de fer farcells, ab el cual embolica'l guerrero.—Catarina's posa la figura als brassos*).

CAT. No'n diguis una paraula al teu marit! De res! (*Fa un petó á Antonina, y s'en va per 1.ª esquerra*).

ANT. Pobra mamá! Al cap y al últim las sevas sospitas han resultat fundadas! Una mare no s'equivoca may!

ESCENA XII

ANTONINA *y* ANGEL (*pel foro*)

ANG. Soleta? Ahont son els teus papás?

ANT. Son fora.

ANG. Sense tú?

ANT. Sense mí!

ANG. Per qué contestas aixís?

ANT. Perque no puch contestarte d'altra manera! (*Anant pujant de to*).

ANG. (*Veyent el ram á terra*) El meu ram per terra! Vaya un modo de guardar els obsequis! Ha sigut la teva amabilíssima mamá la que l'ha llensat?

ANT. (*Furiosa*) Fes el favor de no insultar á la mamá!

ANG. Pero vols explicarme...

ANT. Déixam!

ANG. Escolta, nina meva...

ANT. Ja no ho soch la teva nina! (*Mitj mutis 1.ª de la dreta*).

ANG. (*Seguintla*) Pero...

ANT. Te prohibeixo que'm segueixis! Ves á buscar... la Soledad! (*Li tira la porta per la cara; se sent com tanca ab clau*).

ANG. (*Sorprés*) Que vagi á buscar la soledad? Se m'ha tornat romántica!

ESCENA XIII

ANGEL *y* GREGORI (*per la 1.ª esquerra*)

ANG. (*Cridant*) Gregori!

GRE. Qué mana?

ANG. Que sabs qu'ha passat?

GRE. (*Baix*) Molt senzill, senyoret. Qu'es guardi ben be d'anar á véurer á la seva... dallonsas, perque'l vigilan.

ANG. Que t'empatollas?

GRE. Senyoret, aquesta vegada te d'agrahirme l'haver escoltat detrás de la porta. Las senyoras están enteradas de tot.

ANG. Tot qué?

GRE. Soledad Bosch: Bruch, 100, entressuelo.

ANG. No entench una paraula...

GRE. No fassi'l desentés, senyoret!... Ja se qu'es la seva estimada.

ANG. Qué! Se creuhen qu'aquesta Soledad es la meva...?

GRE. No ho creuhen, n'están seguras. Si donya Catarina ha llegit las cartas qu'ella li escríu.

ANG. A mí! Pero si á mí no m'escríu cap dona! (*Anant á la 1.ª porta dreta*) Nina meva, soch ignocent! Obram la porta!

ANT. (*Desde dins*) No pot ser! t'aborreixo!

ANG. Ah! Aixó no pot quedar aixís! Vaig á casa d'aquesta Soledad á dirli cuatre de frescas!... Ahont díus que víu?

GRE. Bruch, 100, entressuelo. El senyoret ho sab millor que jo! Que'm pren per quinto...?

ANG. Insolent! (*Furiós, donantli una puntada de peu*) (*S'en va per la 1.ª esquerra*).

GRE. (*Sol*) Ay! Fes favors á bestias, (*posantse la ma al detrás*) y t'ho pagarán á cossas!

Teló rápit

ACTE SEGON

Un salonet á casa de Soledad. Balcó á primer terme dreta. Portas al foro, dreta y esquerra. Dugas portas á l'esquerra. Tauleta de centro, etc., etc.

ESCENA PRIMERA

ESPERANSA (*sortint del foro esquerra*).

Vaja, ja'n tenim un altre. Sembla mentida que hi haja donas que fassin aquestos papers per tornarse á casar. No deu tenir prou confiansa ab el senyor Cunill, á la cuenta, y l'hi ha buscat sustitut. Deu ser per no quedarse sense cap. ¡Pobre marit mort, si tornés! Sort que deu estar molt tranquil al altre barri, sobre tot tenint al peu del ninxo aquell arreplech de coronas tant grossassas, ab la rutinaria *suscripció* de «A mi inolvividable esposo.» «Su Soledad.» Inolvidable! Si fos vritat, no s'hauría empolaynat tant per anarlas á portar, ni m'hauría preguntat cada vegada ab molt afany: «Cuánts ens han seguit avuy?» Anar á véurer un mort y passar ansia pels víus! Jo ja ho veig: es joveneta encara; el seu difunt va tenir la debilitat de morirse al mitj any de casats, y per aixó vol tornarhi... á dir el «sí, pare». Pero ara díu que vol casarsse ab un home ja fet, de pes. Be, com que'l primer era un titella, un nyicris, ara vol un género de durada... pero'm sembla que per ara... Ab el senyor Cunill no hi tinch confiansa; no se, fa la cara de ser d'aquells que'ls agrada casarse passant pel devant de l'iglesia, no mes. Ara, aquet d'avuy, no'l conech; no he pogut jutjarlo; ella va dirme qu'era viudo, rich, que semblava formal; *ya veremos!* Si's casan, els hi farán esquellots! (*S'en va pel foro dreta*).

ESCENA II

SOLEDAD *y* MARIANO (*pel foro esquerra*)

MAR. (*Aixeca'l cortinatje per deixar passar á Soledad*). Passi, passi.

SOL. Quins criats tinch; no me'ls mereixo. (*Entran á escena*).

MAR. Que no s'els mereix? Qué díu ara! Vosté s'ho mereix tot!

SOL, Gracias.

MAR. No hi ha de qué. (*Contonejantse y mirantse á Soledad*).

SOL. Segui, segui, fassi'l favor.

MAR. Quín favor vol que li fassi?

SOL. Lo d'assentarse.

MAR. Ah! Ja ho crech; sí, senyora. (*S'assentan tots dos á primer terme dreta*) Te un pis molt mono; arreglat ab molt gust.

SOL. Regular.

MAR. Be, després de tot, es natural; *de tal palo, tal astilla*.

SOL. (Qué díu?)

MAR. A n'aquí, perque vosté sigui complertament felissa hi falta algo, algo que sols el *niño amor* pot encarregarse de portarlhi. (Que'n soch de pillo! Oh! tinch una picardía!)

SOL. Ah! No'm recordi temps passats, perque ja no tornarán.

MAR. Y per qué no? Tot torna en aquet mon.

SOL. Vol dir? Vosté te aquesta confiansa?

MAR. Ja ho crech.

SOL. Ditxós de vosté! Jo no; veu? A mí'm sembla algo difícil que pugui omplirse'l buyt que deixa la mort d'un marit.

MAR. Aquest vuyt s'ompla ab un nou.

SOL. Vosté ho creu aixís?

MAR. Sí, senyora. El mon n'está ple de vuyts y nous. Veu, jo soch viudo, tot jo viudo, sense fills. (Te, ja he mort á la noya). Y si trobés una persona, com diré jo..., com vosté, que'm dongués provas d'estimació, que pogués provarli tot el meu carinyo... (Que'n soch de calavera!) tot l'amor que tinch dipositat á dintre del cor, (si la Catarina'm sentía!) que fos com vosté, alashoras! Ay! ay! Soledad! Soledad!

SOL. Y are! Que va á cantar una petenera?

MAR. No, senyora. Si sapigués cantar, lo que li cantaría sería aquella cansó: *Ay! amor, amor, que dulce instante!...* (*Canta ab una tonada extranya y s'ajonolla*).

SOL. Si una pogués fiarsen dels homes! Aixequis; si la cambrera entrava! (*Mariano s'aixeca*).

MAR. (Ja l'hi feta! ja es meva!)

ESCENA III

Mateixos y ESPERANSA *pel foro dreta, desseguida* CUNILL

ESP. Senyoreta.

SOL. Qué hi ha? (*Va al costat de Esperansa*).

ESP. (*Baix á Soledad*) Hi ha'l senyor Cunill.

SOL. (En Cunill?) (*Cunill pel foro dreta, sense bastó, guants, ni sombrero*).

ESP. (Ella s' arreglará!) (*S'en va pel foro dreta*). (*Soledat, Cunill y Mariano's quedan un moment mirantse*).

SOL. (Ba, ba! no hi ha altre remey!). (*Ab aplom; to de presentació*) El meu papá! (*Tant Cunill com Mariano's crehuen que Soledad li presenta á l'altre com si fos el seu pare*).

CUN. (*Anant á saludar á Mariano*) Molt senyor meu! (*Estreta de ma*).

MAR. (*Mateix joch*) Molt de gust en conéixel.

CUN. El gust es meu.

MAR. Y meu, créguiho.

SOL. Es de tots dos; partéixintse'l el gust. El papá es aquí... perque ha vingut.

MAR. Ah!

CUN. Sí!

MAR. (Te un pare molt distingit, y está molt ben conservat encara).

CUN. (Es molt simpátich, son pare!)

MAR. (*A Cunill*) N'hi ha per estar satisfet de tenir una filla aixís!

CUN. Oh! sí. (*Per Soledad*) L' estima molt á vosté.

MAR. Ah! Li ha parlat de mí?

CUN. Ja ho crech; y molt. (També hauría pogut avisarme que son pare era aquí! Ves, quín compromís!) Els deixo.

SOL. T'en vas?

MAR. No; el que s'en va, soch jo.

CUN. No faltaría més!
MAR. Pero...
CUN. Hasta tornar á tenir el gust de saludarlo. Celebro de conéixel.
MAR. Igualment li dich. (*Saluda y va á séurer*).
CUN. Que s'estará molt aquí?
SOL. Avuy mateix s'en va. Faré'l café per la mateixa hora del dijous.
CUN. Está bé. (*Cunill y Soledad s'en van pel foro dreta*).

ESCENA IV

MARIANO, *després* SOLEDAD

MAR. Aixó de que son pare sigui aquí, ja no'm agrada tant. Enténdremelas ab faldillas solas, bueno; pero ab pantalóns, ja no'm xoca!
(*Soledad y Esperansa enrahonan en el foro; Mariano está assentat d'esquena*).
SOL. Encare suho d'angunia. Ha estat un pas de comedia.
ESP. Cóm s'ha arreglat, senyora, ab tots dos?
SOL. Com que á tots dos els havía parlat del papá, els he presentat, dihent: «El meu papá es aquí...» y mírat, en Cunill s'ha cregut que'l papá era don Mariano, y aquest que'l papá era en Cunill. (*Ríu*) He passat un moment d'angunia!
ESP. (Sí, sí, ríu; á véurer si algún día plorarás per haver jugat ab dos jochs de cartas. (*Se sent trucar*)
SOL. Trucan; quí deu ser? Vagi á obrir. (*Esperansa se'n va foro dreta*).
MAR. (*Aixecantse*) Me retiro.
SOL. No faltaría més!

ESCENA V

Mateixos y ESPERANSA (*pel foro*)

ESP. Senyora: hi ha una senyora que demana per la senyora; pero com que no la conech, he dit á n'aquella senyora, qu'anava á avisar á la senyora; qué vol que li digui á n'aquella senyora, senyora?

SOL. Ha acabat ab tanta senyora?
ESP. Sí, senyora.
SOL. Cóm se diu aquesta se... persona?
ESP. No m'ha volgut dir el seu nom. M'ha dit no més que li digués que li urgía véurer á vosté.
SOL. Que'm te de véurer?... Que passi. (*Esperansa s'en va foro dreta*).
MAR. (*Allargantli la ma*) Soledad... (*Veu de Catarina*) Aquesta veu... (*Va al foro*) Sí, sí; es la dona... Ahont m'amago?
SOL. Qué li passa?...
MAR. Que sentho la veu de... d'una parenta y... (Qué hi vindrá á fer?)
CAT. (*Desde dins*) Ab el seu permís.
SOL. Pero...
MAR. No convé que'm vegi aquí (*Entra á la 2.ª porta esquerra*).

ESCENA VI

SOLEDAD *y* CATARINA

Catarina entra pel foro dreta, portant la figura del guerrero embolicada y tapada ab la mantellina, com qui porta una criatura.

CAT. (Que pesa aquet guerrero! Calma y serenitat). Deu la guard.
SOL. (*Saludant*) Senyora!
CAT. Es vosté donya Soledad Bosch, viuda de Cassadó?
SOL. La mateixa.
CAT. Donchs ab vosté desitjo parlar.
SOL. Fassi'l favor de péndrer assiento.
CAT. Gracias.
MAR. (*Desde dins*) Ah!
SOL. (Qué li deu passar?) (*S'assentan*).
CAT. (Encare veig que te modos). Vinch per un assumpto serio, molt serio. Se veu cada cosa, en aquest mon! Jo soch mare, comprén, y las mares tenen obligació de mirar pel be dels seus fills; comprén?
SOL. Li suplico que fassi'l favor de explicarme'l motíu de la seva visita.
CAT. Vosté coneix á un tal Cunill?
SOL. Sí, senyora (Deu ser la seva mare).
CAT. Vosté li escríu, vritat? y'l tuteja. No ho negui.

SOL. No li nego, no, senyora; ell fa lo mateix.

CAT. Ah! ell també! (Pillo!) Si no vaig llegirho malament, vosté li díu en una carta que desitja poguer *llamarse pronto su esposa.*

SOL. Vosté ha llegit...

CAT. Per sorpresa, dugas cartas de vosté. A qué ve l'escríureli aixó?

SOL. Ay! Ay! A que ell te ganas de casarse ab mí y jo ab ell.

CAT. Ell li ha promés?

SOL. Sí, senyora. Que potser s'hi oposa vosté?

CAT. Sí, y la lley també.

SOL. Vosté y la lley! Per qué?

CAT. Quí's pensa que soch, jo?

SOL. La seva mamá.

CAT. Soch la mamá de la seva senyora.

SOL. Qué díu?

CAT. Lo que sent. Soch la seva sogra fa dos anys.

SOL. No pot ser!

CAT. Per qué no pot ser?

SOL. Ell casat!

CAT. Casat, sí, senyora.

SOL. Aixó ho díu vosté!

CAT. Y ho puch provar. Es cert, del mateix modo que aquestas cartas son de vosté. (*Li ensenya las cartas del primer acte*) Be son fetas de vosté aquestas cartas?

SOL. (*Mirántselas*). Sí, sí, senyora.

CAT. M'ha costat buscar molt, pero al últim he trobat la prova de la seva infamia! Ferse passar per solter, trapella!

SOL. Y m'havía promés casarse ab mí!

CAT. Deu volguer fer com els sultáns; tenir las donas que li sembli be.

SOL. Infame!

CAT. Aixó dich jo.

SOL. Aixís que'l vegi, ja pot prepararse!

CAT. Pensa véurel? y cuan?... avuy?

SOL. Sí, vindrá á péndrer café.

CAT. Y á la meva filla li díu que no l'hi agrada! Y á quin'hora te de venir?

SOL. A las cuatre.

CAT. A las cuatre? Molt be! Jo he pensat ferlo separar de la meva filla; vosté vol secundar el meu plan?

SOL. Quín plan es el seu?

CAT. Sorpéndrel *infraganti,* aquí, devant de testimonis, devant de l'Arcalde de barri, que l'agafin.

SOL. Donar un escándol? Y la meva reputació?

CAT. Vosté ray, qu'es viuda! Fos una casada!

SOL. Senyora!

CAT. S'ha burlat de la meva filla, dels seus sogres, de vosté... de vosté! mereix que'l portin al pal!
SOL. En efecte.
CAT. Hi consent?
SOL. Hi consento.
CAT. Ah! (*Se fica la ma á la butxaca*) (No m'atreveixo á oferirli diners. Me sembla que no es lo que'm pensava). Donchs be, ja que hi consent, tingui. (*Dantli'l guerrero embolicat*).
SOL. Que'm dona aquí? una criatura?
CAT. Es un regalo qu'he portat per vosté, si consentía á secundar el meu plan. (*Li dona*).
SOL. Que pesa!
CAT. Es un guerrero que val molts cuartos, no n'hi ha cap més á Barcelona.
SOL. Sí qu'estem mals de guerreros... Pero senyora...
CAT. Li regala una mare, agrahida al favor que te de rébrer. Prénguil.
SOL. Si s'hi empenya, déixil. (*Deixa'l guerrero damunt de la cónsola*).
CAT. Tinch unas ganas de sorpéndrel! L'Arcalde de barri, ahont es?
SOL. A dugas portas d'aquí. Es el betas y fils que hi ha sortint á ma dreta.
CAT. Are hi entraré, per explicarli l'historia. Quedem entesos, pues.
SOL. Sí, senyora. (*Acompanyantla á la porta*).
CAT. No tindrá mal café'l pillo del gendre! Frare, més que frare! Si ja ho deya jo! Dissimuli de la molestia; estigui boneta.
SOL. L'acompanyo...
CAT. Ab el sentiment, gracias.
SOL. No, fins á la porta.
CAT. Ah! (*S'en van pel foro dreta, pausa curta*).

ESCENA VII

MARIANO, *després* SOLEDAD *y* ESPERANSA
(*Mariano surt de la 2.ª esquerra, tot mullat*)

MAR. Quin moment més tonto he tingut!... El cuarto es fosch... he anat á las palpentas... topo ab un cos dur... m'he cregut qu'era un banch... m'hi assento, y... xap!... m'he assentat á la banyera... qu'estava plena d'aygua... no sé si bruta ó neta..., y he quedat lo mateix qu'un peix... y per torna, al aixecarme m'agafo á una corda, y ha

plogut sobre mullat... m'hi donat una dutxa! També podía dirmho que'm ficava en el cuarto de bany!

SOL. (*Pe'l foro seguida d'Esperansa*) (*A Mariano*) Vosté! Per qué ha fet aah! á dintre del cuarto?

MAR. Per qué? Que no ho veu, com estich? Tot jo degoto!

ESP. }
SOL. } Ah!

SOL. Es vritat! Ha caygut á la banyera?

ESP. (*Rient*) Potser es el primer que pren.

SOL. Esperansa!

MAR. Ab tanta roba, sí.. Oh! y que te un pes! (*va per assentarse*).

SOL. No!

ESP. Qué fa?

MAR. Sí, te rahó, que deixaría la marca... Ves, cóm m'en vaig aixís!

SOL. Si vol quedarse...

MAR. No puch, m'esperan á casa... á casa d'uns amichs que m'han convidat á dinar.

ESP. Lo millor será qu'es tregui la roba; l'escorreré be, y passanthi la planxa ben calenta, s'assecará desseguida.

MAR. Sí; pero... y mentres m'asseca la roba, qu'm poso?

SOL. Te rahó...

ESP. Pot estarse tancat en un cuarto.

MAR. En un cuarto? Hi faré molt poca broma!

ESP. O be... (*ríu*) si vol, pot embolicarse ab una manta.

SOL. (*Ríu*) No es mala idea.

ESP. Vingui, vingui.

MAR. (*A causa de la humitat que porta á sobre, camina ab pena. Esperansa y Mariano s'en van foro dreta*).

ESCENA VIII

SOLEDAD, *desseguit* ESPERANSA

SOL. Pobre senyor! (*petita pausa*) Ves, quí ho tenía de dir; casat en Cunill!

ESP. (*Pel foro dreta*) L'he deixat en el meu cuarto... Vaya un cas! es de ríurer!

SOL. Ja ho pot dir!

ESP. Y cóm ha sigut que s'hage ficat en aquell cuarto?

SOL. Al sentir la veu d'aquella senyora... ha dit qu'era la veu d'una parenta; si fos aixís me sembla qu'hauría conegut á n'en Cunill; la deu haver pres per altra. Y á propósit. No sab quí es aquella senyora?

ESP. Si vosté no m'ho díu...

SOL. Es la sogra del Sr. Cunill.

ESP. Casat! Qué tal! Si ja ho deya que no m'agradava'l seu posat...

SOL. Quí tenía de pensarho!

ESP. Dels homes pot pensarse tot! Y cóm han quedat? Que no pensan escarmentario? Si fos cosa meva, prou'l deixava sense orellas, sense nas, sense res... Li deixava la cara feta un garbell, perque no tingués ganas de tornarhi.

SOL. Alsa! alsa!

ESP. Quin escarment li preparan?

SOL. Que cuan sigui aquí, á l'hora de péndrer café, vindrá la seva sogra ab l'Arcalde de barri. Ves si li costará cara la broma, que la seva sogra vol ferlo separar de la seva filla. Ja tindrá prou cástich.

ESP. Perque s'ho buscava... Si ja's veya qu'aquí hi buscava la perduda.

SOL. Me quedaré ab el vell, que sembla una persona formal, de pes.

ESP. Oh! y ara ab l'aygua que porta á sobre, molt més. Si fos de vosté, no voldría sapiguer res de cap home. Que te necessitat d'estimar á algú? Val més estimar una bestia cualsevol, á un gosset d'aquells tant monos. Resulta més fácil de gobernar... Que no creu? llenya! A un home no se'l pot tractar aixís, perque segóns quins, son ells els que pegan, els que tenen com un gos ó com una gossa á la dona.

SOL. Que parla per experiencia?

ESP. Sí, senyora.

SOL. Be, donchs no tots son iguals.

ESP. Cregui que no tinch ganas de sapiguerho. Per mi'ls homes están ben llestos.

ESCENA IX

Mateixos y MARIANO, *després* CATARINA

MAR. (*Entra pel foro completament embolicat ab una manta gran; li ve molt curta del detrás; á Esperansa*) Si vol, pot anar á fer assecar la roba.

ESP. (*Apart*) Ja! ja! Sembla una marmota. (*S'en va pe'l foro dreta*).

SOL. (*Apart*) Quina figura fa més extravagant. (*Trucan. Esperansa passa pel foro, d'esquerra á dreta*).

MAR. (*Preocupat, apart*) Qué hi deu haver vingut á fer la dona aquí? No goso á preguntarho!

SOL. Quí deu ser? (*Mirant cap al fondo*).

ESP. (*Desde dins*) Passi, passi.

CAT. (*Entra pel foro*) Dispensi que torni.

MAR. (*Soledad s'aixeca. Assentantse d'esquena á Catarina y posantse la manta de modo que li tapi el cap*) (La dona! Cristo!).

CAT. Te visitas?

SOL. No, no, digui... Es un pobre.

MAR. (Soch un pobre! Sí!... pobre de mí, si'm coneix).

CAT. (*Baix á Soledad*) Donchs he tornat á pujar, per dirli que no he trobat á l'Arcalde de barri á casa seva; es per unas diligencias, y no saben cuan tornará...

MAR. Qné enrahonan? (*Apart*).

CAT. Si per casualitat no'l podía véurer ara... sobre tot no deixi pas anar al meu gendre, cuan vingui!

SOL. Está be.

CAT. Estigui bona (*S'en va foro dreta*).

SOL. Esperansa! (*Passa Esperansa d'esquerra á dreta foro*) Pássiho bé. (*Petita pausa*).

ESCENA X

MARIANO *y* SOLEDAD

MAR. (*Apart, girantse*) Ja es fora. Si sapigués que jo soch el seu Mariano! (*A Soledad*) Quin efecte li dech fer, fet un mamarratxo!

SOL. No, senyor, no...; lo que ha passat á vosté, pot passar á tothom (*petita pausa*).

MAR. No'm sab greu del tot, lo que m'ha passat... perque aixís puch estar un rato més al costat seu.

SOL. Gracias.

MAR. (*Va per treure'ls brassos*) Ay, no! Qué anava á fer! Te rahó, que no estich presentable... interiorment... Tinch de ferme'l cárrech que vaig dintre d'un sach. (*Trucan*).

SOL. Quí deurá ser? (*Esperansa passa de foro esquerra á dreta*).

MAR. (Si torna á ser la dona, me tiro de cap á la banyera! Bah, bah! sigui qui vulgui, jo m'amago!) (*A Soledad*) Ab el seu permís (*va cap al cuarto de bany*) No, aquí no, que... Aquí. (*Entra foro esquerra*).

ESP. (*Esperansa, desde dins, com qui contesta*) Fassi'l favor de esperarse. (*Entra á escena pel fondo dreta*) Senyora, hi ha un senyor que demana per vosté.

SOL. Quí es?

ESP. No'l conech. Díu que desitja molt enrahonar ab vosté. (*Fent la mitja rialla*) Potser es algún pretendent!

SOL. Fássil entrar aquí á la saleta, y que s'esperi. No'm deixarán sola un moment! (*Entra en la 1.ª esquerra*).

ESP. (*S'en va pel foro dreta*). Quí deurá ser? (*desde dins*) Vol fer el favor? (*Torna á entrar pel foro, acompanyada de Angel, á qui fa passar*) Fassi'l favor d'esperarse un moment, que la senyora sortirá desseguida.

ANG. Ab el seu permís (*entra*) Be es á casa de donya Soledad Bosch, viuda de Cassadó, aquí?

ESP. Sí, senyor, sí. (*Apart, anantsen*) Es un tipo finet.

MAR. (*Apart, desde'l foro esquerra*) Qué veig! El meu gendre aquí? De primer la dona, are ell... Pero qué hi deuhen venir á fer?

ESCENA XI

ANGEL, *desseguida* SOLEDAD
(*Angel va ab una americana negra y pantalón blanch arremangat de baix*)

ANG. Bueno! Ja soch á casa de la tal viuda. Veyam quí resultará ser aquesta bona senyora, que s'atreveix á escríurem, venint á turbar la pau y tranquilitat de casa meva! No tinch pas de suposar qu'estigui enamorada de mí. Ni crech que s'hage arrivat ja á que siguin las donas las que solicitin als homes en vista de la poca inclinació que la majoría d'ells tenen á casarse. (*Impacient*) Pero qué fa aquesta senyora! (*Soroll en la porta de l'esquerra*) Algú ve. Deu ser ella (*S'aixeca*).

SOL. (*Saludant*) Molt senyor meu.

ANG. (*Inclinantse*) Als peus de vosté. Cóm está?

SOL. Molt be, gracias. (Es molt fi).

ANG. (No es malota). Tinch el gust d'enrahonar ab donya Soledad Bosch, viuda de Cassadó?

SOL. El gust es meu. (*Li indica que s'assenti; Angel no ho fa, fins que Soledad s'ha assentat*) Vosté dirá qué se li ofereix.

ANG. A mí no m'ha agradat may enganyar á ningú. Soch un comerciant de reputació sólida, per més que negocío ab líquits. El comers en general me te per un home honrat, honradés que també tinch adquirida particularment. Sent, com soch, invariable en las mevas doctrinas, no puch consentir véurer perduda la meva tranquilitat, y per aquest motíu m'he permés venir á trobar á vosté.

SOL A mí? (Aixó es una declaració).

ANG. Vosté es la principal causa de la tranquilitat perduda.

SOL. ¡Oh! (*Baixant els ulls*).

MAR. (*Desde'l foro esquerra*) Mírat el gata-maula... Si pogués sortir li esplicaría un cuento.

SOL. (Es á boca de *jarro!*) Vol dir, que soch jo?

ANG. Vosté, y ningú més.

SOL. No será tant!

ANG. Que no será tant? Quín efecte li hauría fet á vosté, si en vida del seu marit la mare de vosté li hagués ensenyat una carta d'un'altra dona, dirigida á n'ell?

MAR. (*Desde'l foro esquerra*) Qué díu?

SOL. (*Mirantse fixament á Angel: apart*) Jo que'm creya! Pobret! Si deu ser boig!)

ANG. No sab qué contestarme? Donchs calculi l'efecte qu'haurá produhit la carta de vosté!

MAR. (*Apart*) Qué?

SOL. La meva carta? Que jo li he escrit á vosté una carta? (Ay, sí qu'es boig, sí). Pobre de mí!

ANG. Si vosté no me l'hagués enviada, jo no sabría que vosté existís, ni ahont vivía. Ni la meva senyora m'hauría dit que m'aburría, instigada per la meva sogra!

SOL. (Diguemli de tot amén, perque s'en vagi aviat). Naturalment.

ANG. Donchs per qué ho feya? Escríurem cartas de amor! Que no sabía qu'era casat?

SOL. No, senyor... y no hi tornaré més.

MAR. (*Apart*) Qué escolto! (*Soledad se dirigeix cap á la porta del fondo dreta*).

ANG. No'm basta. Necessito que devant dels sogres, de la meva senyora, del sogre...

MAR. (*Apart*) Sí, ja hi soch!

ANG. Y de testimonis, me dongui una explicació...

perque la sogra no l'instigui més sobre aquet particular.

SOL. Lo que vosté vulgui (*Cridant*). Esperansa!

ESP. (*Pel foro dreta, ab els pantalons d'en Mariano á la ma*) Senyora?

SOL. (*Baix á Esperansa*) Per qué'l deixava entrar? Que no ha vist qu'era boig!

ESP. (*Apart á Soledad*) Boig!

SOL. (*Baix á Esperansa*) Sí. No sé qué díu de que jo li he escrit una carta d'amor, que la seva senyora l'aburreix y que no vol que la seva sogra 'l castigui ab un particular.

ANG. Quedem entesos? (*S'ha passejat agitat y accionant*)

SOL. Sí, senyor. (*Baix á Esperansa*) Si torna algún altre día, no l'obri pas!

ESP. (*Apart, mirantse á Angel*) Ningú ho diría!

ANG. (*Saludant*) Als peus de vosté.

SOL. No hi ha de qué... Dich, li beso la ma! (*Saludant y apart*) Sort que sembla pacífich!

(*Angel y Esperansa s'en van pel foro dreta; als pochs moments se senten crits de donya Catarina, que díu*)

CAT. Miris, el pillo! (*Soledad, al sentirlos, corre esvarada á tancarse en el seu cuarto de primer terme esquerra*).

MAR. (*Apart*) Qué passa?

SOL. Ay, Deu meu! Tanquemnos!

ESCENA XII

ANGEL, D.ª CATARINA, L'ARCALDE DE BARRI, ESPERANSA, *pel foro dreta;* MARIANO, *amagat foro esquerra, pero obra la porta y treu el cap varias vegadas. Juguis aquesta escena lo més rápit possible.*

ESP. (*Desde dins*) Y are!

ARC. (*Entrant*) Senyora: calma, serenitat, (*Entra Angel pel foro dreta; al seu darrera Catarina y l'Arcalde de barri; Angel portará'l sombrero aixafat y una mániga de l' americana estripada*) y sanch freda. Ja veuhen que á mí no me'n falta. Ja sé lo que son aquestas cosas!

CAT. (*A l'Arcalde*) Ah! vosté m'ha dit qu'era pare! Qué diría si á la seva filla l'enganyés el seu marit?

ARC. La meva filla no te més que dotze anys, senyora, y no pensa més qu'ab els jochs propis de la seva edat. (*A Angel*) Vosté, es el gendre d'aquesta senyora?

ANG. Sí, senyor... desgraciadament!

CAT. No'l sent! Recórdissen d'aquest insult! (*Agafa l'Arcalde, li fa fer un moviment brusco*).

ARC. Sí, senyora, sí. Ja sé lo que son aquestas cosas! (Com fa anar l'autoritat, aquesta senyora!) (*A Angel*) L' Arcalde de barri, que soch un servidor, acompanyat de la seva sogra...

ANG. Tant de bo, que fos la de vosté!

ARC. (*Rectificant*). Acompanyat de la sogra de vosté, acaban de sorpéndrels.

ANG. (*A Esperansa*) Ahont es la seva senyora?

ESP. Se deu haver amagat en el seu cuarto.

ANG. (*Cridant*) Senyora! senyora! (*Va á la 1.ª esquerra, y pica á la porta*).

CAT. (*Veyent els pantalóns que te Esperansa á la ma, diu á l'Arcalde*) Miri, com se'n anava... *en paños menores. (Pren els pantalóns de mans d'Esperansa*).

ESP. Pero... (*volguent tornar á recuperar els pantalóns. Moviment de Mariano al véurer que Catarina agafa'ls seus pantalóns*).

ARC. Ja se lo que son aquestas cosas.

CAT. (*A Esperansa)* Deixi estar, vosté; aixó es el *cuerpo del delito*. (*Al Arcalde*) Y ella está tancada; cuan s'ha tancat, qui sab cóm deu estar.

ANG. (*Picant á la porta*) Senyora! Fassi'l favor de sortir y vindicarme!

CAT. No tingui por que surti, no! Enganyar á la meva filla! (*Anant cap á Angel.*)

ESP. Qué díu? (*Apart*).

CAT. Ferse passar per solter. (*Amenassantlo*) Mereix que'l portin al pal. (*Li pega una bofetada*).

ANG. Te sort qu'es una dona! (*Agafant una cadira y amenassant á Catarina*).

ESP. (*Pica en la porta del cuarto ahont s'ha tancat Soledad*) Senyora! senyora!

ARC. Senyors! (*Apart*) Aquí perillo! (*S'amaga sota de la taula*) Ja sé lo que son aquestas cosas!

ANG. (*Ab furia y mirantse á Catarina fit á fit, diu*): Li te de costar cara!

ESP. Es una fiera! (*Apart. Angel s'en va corrents pel foro dreta. L' Arcalde treu el cap per sota la taula*).

CAT. Ah! m'ofego! ¡Amenassarme!

ARC. (*Desde sota la taula*) A véurer si'm tocará'l rébrer!

MAR. (*Desde'l foro esquerra*) Are tindría de sortir jo, y cuadro complert.

Teló rápit.

ACTE TERCER

La mateixa decoració del acte primer

ESCENA PRIMERA

D.ª CATARINA, ANTONINA, *assentadas; després* GREGORI

(*Antonina, plorant, al costat de la tauleta, en la que hi haurá dugas tassas de tila, que prenen ella y Catarina*).

CAT. Sí, filla meva, sí; era ella la de las cartas. El teu marit li deya sempre qu'era solter y li feya l'amor pel terme sério; hasta li havía promés que's casaría ab ella!

ANT. Pillo!

CAT. Y l'esperava després d'haver dinat, per péndrer café.

ANT. Y aquí no'n vol péndrer! Díu que no li agrada! Ay, mamá! (*Antonina plora fort*).

CAT. Consólat, filleta, nina! Béute la tila. Pósat sobre sí. Els homes d'avuy día, tots son iguals. Te vas enamorar d'un de Barcelona, y ja ho veus!

ANT. Jo vull morirme!

CAT. Per aixó?... Y are! L'haguessis triat de Cardedéu, no t'hauría passat lo que't passa. Catalunya pot estar satisfeta del bon comportament de la gent de fora, y si no, aquí tens el teu pare.

ANT. Sí. (*Plorant fort, sense aixecar el cap*) Ay, papá! Ja ho veu!

CAT. Qué vols que vegi, si no es aquí?

ANT. (*Aixecant el cap*) No ha dit, «aquí'l tens»?

CAT. Ho he dit, volguent significar que's pot tréurer com á modelo de marits.

ANT. Jo ho pot dir! (*Plorant*).

CAT. Quín disgust tindrá cuan ho sápiga... Filleta, mira que totas las llágrimas van á parar dintre de la tassa de tila, y la trobarás aygalida!

ANT. Déixim plorar, que'l plorar aconsola (*Plora*).

CAT. Y per quí ploras!... He donat ordre á n'en Gregori que si l'Angel te l'atreviment de presentarse, no li obri la porta.

ANT. Si no truca may; com que porta la clau...

CAT. Faré posar el baldó, y aixís no podrá entrar. (*Va á la porta de la esquerra; cridant*) Gregori: posi'l baldó á la porta, y recordis de lo que li he dit (*Antonina s'aixeca*). Ahont vas?

ANT. A buscar un mocador; aquet, se pot escórrer.

CAT. Ja hi aniré jo.

ANT. No, deixi.

CAT. Bueno, t'acompanyo. (*Apart*) (Tinch por que fassi alguna etzagallada (*S'en van 1.ª dreta; petita pausa*).

ESCENA II

MARIANO *y* GREGORI

GRE. (*Per la 1.ª esquerra*) No, senyor; no hi son.

MAR. (*Entra á escena; porta uns pantalóns que li son molt llarchs*) Bueno.

GRE. Que no sab qué passa? La senyora ha anat á sorpréndrer infraganti al senyoret.

MAR. Bueno, bueno; ja ho se.

GRE. Ah! ja ho sab?

MAR. Sí. (*Dona dos ó tres passos y ensopega. L'ensopegar y'l tirarse'ls pantalóns amunt ó agafársels per caminar, se deixa al bon criteri del actor*).

GRE. Tingui compte! (*Veyent lo llarch que li venen els pantalóns*) Noy, que llarchs que li venen aquestos pantalóns; els hi han fet de creixensa... no semblan seus.

MAR. Y no ho son. (*Apart*) (L'Arcalde me'ls ha deixat).

GRE. No?

MAR. Un gos que devía anar atrassat d'aliments, s'ha enamorat dels meus pantalóns y me'ls ha estripat. Sort d'uns coneguts d'una botiga, que m'han deixat aquestos... Vaig á cambiarmels. (*S'en va caminant ab dificultat cap á 2.ª dreta*).

GRE. Deuhen ser d'un gegant (*S'en va rient, 1.ª esquerra*).

ESCENA III

ANTONINA *y* CATARINA, *pel foro dreta; desseguida* GREGORI *y* CUNILL (*Se sent un timbre*).

ANT. Are deu ser aquí l'Angel.
CAT. Que se'n entorni
GRE. (*Per la 1.ª esquerra*) Hi ha'l senyor Cunill.
CAT. El senyor Cunill?
ANT. Sí, l'amich y advocat de l'Angel.
CAT. Ah! Es advocat? Que passi. (*Gregori se'n va per la 1.ª esquerra*).
CUN. (*Entra per la 1.ª esquerra; saludant á las senyoras*) Senyoras!... (*A Antonina*) Cóm está, Antonina?
ANT. Molt be, gracias. (*Presentant á Catarina*) La meva mamá. (*A Catarina, presentantli en Cunill*) El senyor Cunill, mamá.
CAT. Tant de gust en conéixel.
CUN. Gracias... Cóm está?
CAT. Aném passant. (*Portant cadiras*) Fassi'l favor d'assentarse.
CUN. (*Espera que s'assentin las senyoras, y després seu ell*) Venía per véurer á l'Angel, perque...
CAT. A l'Angel?
CUN. Sí, senyora. (*Antonina plora fort*) Qué te, Antonina? Que ha passat alguna cosa?
CAT. Senyor Cunill, en aquest moment se troba en presencia d'un drama de familia. El meu gendre, ó millor dit, aquell que fins are ho ha sigut, ha enganyat á la meva filla.
CUN. L'Angel?
CAT. Sí, senyor; ha sigut sorprés infraganti, per mí y per l'Arcalde de barri.
CUN. No ho hauría dit may!
ANT. Donchs, ja ho veu!... Quina infamia!
CAT. Miserable!
CUN. Senyoras, cálminse; convé tenir sanch freda devant de la seva situació.
CAT. Sanch freda? Pero si vosté, un advocat, devant d'aquesta infamia tindría de posar el crit al cel.
CUN. Senyora: si cada vegada qu'un marit enganya á la seva senyora, posava'l crit al cel, fa molt temps que m'hauría quedat sense veu.

CAT. Oh! Oh! A quín sigle hem arrivat?

CUN. Estém acabant el dinou, senyora.

ANT. Vull separarme d'ell, mamá. L'aborreixo!

CAT. El senyor s'encarregará del assumpto; y si per ser amich de l'Angel... no vol encarregársen; anirém á trobar á un altre advocat.

CUN. Sento tenir de dirli que no trobo inconvenient en que ho fassin aixís... L'Angel es molt amich, l'aprecio moltíssim, y no'm sento ab forsas per anar en contra d'ell... Es massa bo.

CAT. Li suplico que no digui una paraula en favor del que als dos anys de casat ha faltat á la meva filla inicuament... Las provas que tinch son de gran forsa... Fa l'amor, y's carteja ab una tal Soledad Bosch, viuda de Cassadó.

CUN. Qué! Qué díu?

CAT. Lo que sent. L'he trobat á casa d'ella.

CUN. Que víu carrer del Bruch, número 100, entressuelo?

CAT. Sí, senyor. Que la coneix? que potser es clienta de vosté?

CUN. Clienta... sí, senyora.

CAT. Deu ser una cualsevol-cosa, vritat?

CUN. Sí, senyora, sí... (Fieuvos dels amichs! Vet'aquí perque deya que las viudas son perillosas!) (*Furiós*) Poden confiarme l'assumpto, que jo me'n encarrego! Ja l'arreglaré! Sér vil é innoble, qu'enganya á la seva senyora als dos anys de casat! Es un perdut! un borratxo, un jugador!

CAT. Borratxo?

ANT. Jugador?

CUN. A la forsa te de béurer y te de jugar! Jo faré que'l tribunal dongui'l cástich que's mereix, á l'home que no respecta res, res, ni l'amor sagrat de la senyora, ni... (ni las conquistas d'un amich.) (*Se sent trucar un timbre molt fort, y cops en una porta*). Qu'es aquet soroll?

GRE. (*Per la 1.ª esquerra*) Senyora, hi ha'l senyoret. Ja li he dit que no'l podía obrir, pero m'ha respost que tirará la porta á terra... ¿sent com pica?

CUN. Senyoras, déixinlo entrar! Jo'l rebré com se mereix. Vagi á obrir. (*Gregori s'en va per la 1.ª esquerra*).

ANT. Per Deu, senyor Cunill.

CUN. No, no tingui por, senyora! Ah! El seu marit te sort que soch advocat y que tinch bufet obert! Si no fos per tenir de tancar el bufet, l'ofegaría, créguiho!

CAT. Aném, nina, aném.

ESCENA IV

Mateixos y ANGEL

(*Angel, entra corrent per la 1.ª esquerra, ab una mániga de l' americana estripada y'l sombrero aixafat; Catarina y Antonina's troban aprop de la 2.ª porta esquerra, y Angel no se'n adona*)

ANG. (*Al véurer á Cunill*) Ah! tú ets aquí? Acaba de passármen una, que...

CUN. (*Agafantlo per la solapa*) No'm diguis res, ó no responch de mí!

ANG. Que t'has tornat boig! (*Cunill li dona un empenta y'l fa cáurer en el sofá; se gira, y veu á Catarina y á Antonina*) Hola! Vostés aquí? Escoltin.

ANT. Encare s'atreveix á enrahonar? Anem, mamá.

CAT. (*Desde la 2.ª porta esquerra, á Angel*) Vosté es la deshonra dels Cunills!

ANG. Eh? .. (*Catarina y Antonina li tancan la porta ab furia*).

CUN. (*Amenassador*) De modo que m'has pres la Soledad?

ANG. Qué? Aquella Soledad, es la teva viuda? Y díus que jo te l'he presa? Y que haig de péndrer jo, que haig de péndrer.

CUN. Que nó? Per qué t'acusan la teva sogra y la teva senyora? Cóm explicas que la teva sogra t'hage trobat á casa d'ella?

ANG. No comensis com l'Arcalde de barri! No comprench res de lo que'm passa, ni se per qué'm passa!

ESCENA V

Mateixos y MARIANO (*Per la 2.ª dreta*)

MAR. (*Apart*) No hi ha la clau en l'armari y no puch cambiarmels... Si la dona s'en adona! Etxem! (*Estornuda*).

CUN. (*Al sentir soroll se gira y veu á Mariano: apart*) El pare de la Soledad?

MAR. (*Apart*) Qué? El meu gendre ab el pare de la viuda? Per qué haurá vingut!

CUN. (*Apart á Angel*) Qué hi ve fer aquí'l pare de la viuda?

ANG. Ahont es? (*Baix á Cunill*).

CUN. (*Per Mariano*) Aquí'l tens...

ANG. (*Baix á Cunill*) El meu sogre es el pare de...

CUN. (*Baix á Angel*) Cóm s'entén, el teu sogre! Si la Soledad me l'ha presentat com el seu pare...

MAR. (Quín compromís... si s'entera la Catarina!)

ANG. (*Baix á Cunill*) Pero, ahont soch jo? Si'm sembla que fa rato soch á Sant Boy.

CUN. (*Baix á Angel*) Ella me l'ha presentat com si fos el seu pare.

ANG. Donchs. es el meu sogre. (*Va al costat de Mariano*) *Conque, esas tenemos!*

MAR. (*Baix á Angel*) Per Deu, no cridis; que si se'n entera la Catarina, me mataría. Procura que'l seu pare no mogui escándol, compra'l seu silenci al preu que vulgui.

ANG. El pare de quí, y quín silenci?

CUN. El de la viuda... el senyor (*Per Cunill*)·

ANG. Si aquet no es pare de ningú.

CUN. Que jo sápiga, tampoch.

MAR. Pero si la viuda ha dit que vosté era'l seu pare!

CUN. No, no; qu'ho era vosté!

ANG. Ja pot anar sola aquesta viuda (*Ríu*). Jugava ab dos jochs de cartas.

MAR. Ab tres; perque tú, també...

CUN. Dispensi la pregunta: ¿feya molt temps que vosté la coneixía?

MAR. No gayre; la vaig conéixer baixant de Vich; vaig pujar en el mateix departament ahont hi anava ella tota sola; venía de Sant Hilari de péndrer las ayguas y de véure'l seu pare.

ANG. Tú! (*Per Cunill: ríu*).

CUN. A Sant Hilari la vaig conéixer jo, fa cuatre mesos, y també'm va parlar del seu pare.

ANG. Vosté! (*Per Mariano: ríu*).

MAR. Si á mí alashoras no'm coneixía!

ANG. Potser hi somiava ab vosté!

MAR. Y al escríuret á tú, ab quí somiava? Y las cartas d'ella que la Catarina ha trobat?

ANG. Que las ha trobadas? Aixís no es que s'hage rebut cap carta per mí!

CUN. Ara ho comenso á enténdrer.

ANG. Jo no!

CUN. (*A Angel*) Cuan he vingut, m'he tret el jaqué perque'l respallessin, y he deixat els papers qu'hi portava, entre'ls qu'hi havía las ditxosas

cartas, damunt d'aquesta tauleta; al anármen depressa m'he distret d'emportarmels... Cuan he sigut fora, me'n he adonat... Per ells venía.

ANG. Aixís, las cartas qu'ha trobat la sogra eran de la viuda, sí; pero per tú. Ab lo cual queda demostrat que no he enganyat á la meva senyora, ho sent? (*á Mariano*) Jo no he enganyat á la meva senyora... vosté, sí.

MAR. Calla! no cridis!

ANG. Que no cridi? Si vull qeu se'n enteri la sogra.

MAR. Que se'n enteri?

ANG. Y vull que vosté li confessi la seva falta.

MAR. Qne jo?... Ah, no!

ANG. Si no ho fa vosté, ho faré jo. Vull tornar á recuperar la meva fama. Si'm descuydo, per culpa de vosté no torno víu aquí. Com qu'he sortit corrent de casa d'aquella bona *senyora*, y no'm recordava de que portava'l barret aixafat y aqucsta mániga estripada... Algúns xicots, al véurem d'aquet modo, han comensat á cridar «vóltal!?» hasta qu'he pogut ficarme en un cotxe.

MAR. Pero, no compréns que si díus á la meva senyora que jo tinch que véurer alguna cosa ab la viuda, no s'ho creurá!

ANG. Aquet dirá que l'ha trobat á casa d'ella, y qu'ella l'ha presentat com si fos el seu pare.

CUN. En efecte...

ANG. Y si no s'ho creu, soch capás d'enviar á buscar la viuda...

MAR. No, no ho tindrás de fer... (*apart*) Els pantalóns li demostrarán prou (*alt*) Ja li diré... Pero, y si de pena 's mor!

ANG. Que's mori!

MAR. Mal cor! No sabs del modo que m'estima, lo ilusionada qu'está ab mí, la confiansa que hi te!

ANG. Aixís la perdrá, y jo estaré més tranquil.

MAR. Angel, t'ho suplico... En recompensa't regalaré mil duros.

ANG. Ab aixó ja hi contava, perque'm pagués els danys y perjudicis...

MAR. Ah, sí? Pero y...

ANG. Es mort en Peroy, déixil estar tranquil. Ab aquest aném á explicarho á la meva Antonina; faré venir la sogra aquí, y vosté's cuyda d'explicarli tot. Aném. *Lo dicho... Comendador...*

MAR. Sí, ja fas be de dirme Comendador... Perque la Catarina fará de don Juan y'm deixará difunt per tota la vida...

ESCENA VI

Mateixos y CATARINA, *després* GREGORI

CAT. (*Per la 2.ª porta esquerra*) L' Antonina está fent la maleta... Vol de totas passadas anársen avuy d'aquí, per no véurer ni respirar l'ayre que respira un pillo!

ANG. (*A Mariano, que s'haurá colocat detrás d'una cadira*) Ha sentit? Ja tiran.

MAR. Catarina...

CAT. No'l defensis... L'he trobat á casa d'una viuda; se feya passar per solter, y... espérat. (*Entra á la 1.ª dreta y surt ab els pantalóns*).

MAR. Prou que ho sé!

CAT. Mirat aixó...

MAR. Els pantalóns!

ANG. / CUN. } Uns pantalóns.

CAT. (*A Angel*) Els teus!

ANG. No, senyora, que son del papá.

CAT. Qué díus?

ANG. Sí, senyora; miri que llarchs li venen els que porta. Que no veu qu'els que jo porto son blanchs.

CAT. Qué? Y jo que m'he cregut...! (*Se treu las dos cartas y la tarjeta del primer acte.*) Pero y aquestas cartas... cual sobre díu *Para don A. Cunill*, qué demostran?

MAR. Qué demostran! (No la puch contradir...) (*Baix á Angel*)

ANG. (*Baix á Mariano*) No? Esperis... (*Alt, cridant en la 1.ª esquerra*) Gregori! (*á Catarina*) Las cartas aquestas son del senyor.

CAT. Del senyor?

GRE. (*Per la 1.ª esquerra*) Qué se li ofereix, senyoret?

ANG. Escolti: el senyor, l'altra vegada qu'ha vingut, li ha donat, per que li respallés, un jaqué.

GRE. Sí, senyor

ANG. (*A Catarina*) Vosté ha trobat las cartas en aquesta tauleta, perque aquet las hi ha deixat al donar el jaqué á n'en Gregori. Las cartas son d'ell, que's díu Antón Cunill, Cunill com jo, y es qui's carteja ab la viuda... qui li fa l'amor, y dintre díu «*amor mío*», perque ell es el seu únich amor (*ab mofa*) (*A Mariano*) Vritat?

MAR. Sí, es vritat (*Aturdit*)

CAT. (*Dona las cartas á Cunill*) Donchs, tingui...

ANG. Si jo hi he anat, es perque en Gregori m'ha enterat de lo que passava... Fins m'ha tingut de dir ahont vivía! Y, sab qui festeja la tal viuda, ademés d'aquest? (*per Cunill*).

CAT. Quí?

ANG. (*Per Mariano*) El marit de vosté.

CAT. No pot ser!

MAR. Está clar, que no!

ANG. Arrivis fins á casa la viuda, si se'n vol convéncer (*Mirantse á Cunill*) Hi ha qui pot dirli que l'ha trobat á casa de la viuda y li ha presentat ella mateixa com si fos el seu pare.

MAR. (*Estira l'americana á Angel*). (Sant Mariano, protegiume! envieume una ajuda!)

ANG. No m'estiri, no m'estiri.

CAT. Tú has fet l'amor á la tal viuda? Tú! Un marit de fora!

CUN. Els de fora fan com els de dins.

CAT. Tú?

ANG. Ell! ell! ell!

CUN. (*Baix á Angel*) Pobre home! Pot ser ne fas massa!

MAR. (*A Angel*) No hi havía cap necessitat de que ho diguessis tres vegadas!

CAT. (*Furiosa*) Ell! Mare meva, conteniume!

MAR. Catarina... no t'encatarinis!

CAT. (*A Angel*) Angel, perdónam! Creyent qu'enganyavas á la meva filla, m'he portat ab tú com la lleona que defensa'ls seus lleonets. (*L'abrassa*) El carinyo de la teva senyora, te fará oblidar els mals ratos passats. Ves á fer las paus ab ella, y déixam arreglar comptes sérios ab el que fins avuy ha sigut el meu marit. (*Mirantse ab rábia á Mariano*).

ANG. Vaig á abrassar á la meva nina. (*Aprop la 2.ª porta esquerra, díu á Mariano, que continúa estirantli l'americana*). Que Deu l'ampari, sogre!

MAR. (*A Angel*) Espérat, espérat!

ANG. (*A Cunill*) Vina ab mí, y vosté també. (*A Gregori*) Us necessito, per poguer convéncer á la meva senyora. (*A Cunill*) Estás decidit á tornarhi?

CUN. Estich disposat á imitarte y á casarme; pero aixó sí, la buscaré sense sogra. (*S'en van per la 2.ª esquerra*).

ESCENA VII

CATARINA *y* MARIANO

CAT. Ah! ah! ah! ah! T'agradan las viudas, eh? (*Furiosa, mirantse á Mariano, que va aprop d'ella molt pensatiu*).

MAR. T'ho explicaré tot, Catarina.

CAT. No permeto que diguis ni una paraula, ni que fassis cap moviment! Escóltam... y calla! Tenía vint anys...

MAR. Puch assentarme?

CAT. La lley permet als criminals, que s'assentin. Séu! (*Mariano va á assentarse en el sofá*) En el sofá, no! Asséntat en la cadira més ordinaria que trobis, ja que no hi ha cap banch de fusta. (*Mariano busca per la sala, agafa una cadira y s'assenta*). Tenía vint anys...

MAR. Vas á fer historia desde que'ns várem conéixer?

CAT. Sí.

MAR. Si que será llarga la cosa... N'hi ha encare per vintisset anys...

CAT. Els meus pares, fabricants de pastas *para* sopa de totas classes, me varen presentar un día un jove, petitet pero bufó, que va semblarme honrat, amable y carinyós.

MAR. Gracias.

CAT. Al cap d'un any, el jove aquell me jurava amor etern al peu del altar principal de la capella de Marcús. ¿Aixís has cumplert lo que vas jurarme y m'has rejurat sempre?

MAR. Continúa, continúa, y avísam cuan pugui enrahonar!

CAT. Escolta la meva resolució, en vista del teu incalificable comportament. Resolució qu'es irrevocable, ho sents? Desd'avuy, las claus dels cuartos, dels diners, las tindré jo. Te deixaré ab llibertat de derrotxar lo que vulguis per aixó! Cada primer de mes te donaré cuatre duros.

MAR. Deu n'hi do.

CAT. Tens permís per' continuar la teva vida de conquistas, pero t'adverteixo que no tornarém més á Barcelona y que no'm mouré per res del teu costat... Are, pots anar á preparar las maletas. Demá al dematí, marxarém. Ah! y per cástich anirém á tercera.

MAR. (*Ab molta calma*) Catarina, mírat ben be aquí ahont hi ha aquesta cadira. (*Indicant la cadira en qu'ell ha segut; Catarina ho mira*) T'hi has fixat? Donchs bueno; dintre de cinch minuts... (*Se mira'l rellotje*) sí, dintre de cinch minuts, agenollada aquí mateix y al meu devant, me demanarás perdó de las ofensas qu'acabas de ferme! Després que m'hages demanat perdó, te faré sapiguer la resolució qu'he prés. No podré oblidar may l'infamia de la teva desconfiansa y de las tevas acusacións.

CAT. Qué! Encare gosas... á enrahonar?...

MAR. (*Dramátich*) Sí, que goso!... Si se'm ataca sense provas, be tinch de defensarme!

CAT. Qué díus? Si acabas de confessarho tot...

MAR. Sublime mentida d'un pare qu'ha volgut salvar á tota costa la felicitat de la seva filla!

CAT. Qué! No ets culpable?

MAR. (*Més dramátich*) No! no! y no! (*Ab la forsa qu'acciona dona mitja giravolta*). Las cartas per l'Angel! La viuda de l'Angel! La bofetada qu'has donat á l'Angel... era per ell... es ben seva... Cuan t'has convensut de que l'Angel enganyava á la nostra filla, t'has cregut obrar com á mare y t'has enganyat! No ha sigut la mare, sino la sogra, la qu'ha fet lo qu'ha fet! Jo ja n'estava enterat de que l'Angel no dirigía els seus passos *por el sendero del bien,* y per vigilarlo d'aprop vaig presentarme á la viuda com un adorador seu, pero no sentint res per ella, perque la rateta qu'aquí dins (*Pel cor*) se belluga, salta y brinca per tú.

CAT. Y els pantalóns?

MAR. (*Mirantse á Catarina y'ls pantalóns*) Els pantalóns?... Veurás... ja t'ho explicaré aixó dels pantalóns. Al anarhi avuy, un d'aquestos que regan m'ha deixat fet una sopa, y al arrivar á dalt se'n han adonat; y á pesar meu han volgut passarhi la planxa per assecarlos.

CAT. Y te'ls has tret devant d'ella?

MAR. Y are! En un cuarto, y'ls he donat á la criada treyent la ma ab la porta ajustada; y á dintre del cuarto m'estava cuan tú eras allí; y com que te'n has anat emportántels, no he tingut més remey que demanar á n'aquell bon Arcalde de barri que me'n deixés uns, que son aquets. (*Dramátich altre cop y ab veu compungida*) Ho veus la diferencia que hi ha entre el meu modo de procedir y el teu? (*Catarina s'aixuga'ls ulls ab el mocador*). No'l mullis massa (*Pel mocador*) que des-

pres el necessitaré. Jo he obrat com á pare... de la meva filla, de l'única filla que tinch! y m'he sacrificat... fent qne'l pes de la culpa caygués sobre meu (*Agafa'l mocador de Catarina y s'aixuga'ls ulls*). L'amich de l'Angel, l'altre Cunill, ha fet lo mateix.

CAT. Y aquell miserable d'Angel ho ha aceptat?

MAR. Jo li he exigit. M'ha jurat que no hi tornará més.

CAT. Mariano, perdónam la meva crueltat, si he duptat de tú! (*S'agenolla*).

MAR. (*Apart al públich*) Quín comediant n'hi ha de mi, eh? (*A Catarina*) Aixécat, aixécat, que no se't trenquin els boixos de la cotilla.

CAT. No, si avans no'm perdonas.

MAR. Mitj perdonada! (*Extenent el bras*).

CAT. (*S'aixeca; Mariano se gira d'esquena y's crusa de brassos molt sério*) Vols abrassarme, noy?

MAR. (*L'abrassa; Catarina plora*) Ves á arreglar las maletas; demá á la tarde, marxarém, pero tú anirás á la *perrera*. (*Catarina's dirigeix á la 2.ª porta dreta; se gira,'s mira á Mariano, y plorosa díu*)

CAT. Mariano! vols tornarhi? (*Ademán d'abrassar*).

MAR. Vaja, vinga! (*S'abrassan: Catarina se'n va per la 2.ª dreta*).

ESCENA ÚLTIMA

MARIANO, *després* ANGEL, CUNILL, ANTONINA *y* CATARINA

MAR. (*Satisfet*) D'aixó se'n díu sapiguer ferho be! Si vull acabar els anys de la meva vida ab tranquilitat, no tenía altre remey.

ANG. (*Per la 2.ª esquerra*) Ja hem fet las paus!(*A Mariano*) Encare es víu? Que no hi ha hagut solfeig? (*Ademán de pegar*).

ANT. L'Angel es ignocent, papá.

MAR. Sí, filla meva, sí.

ANT. Pero vosté enganyar á la mamá!

MAR. (Y tant si l'he enganyada! Com una xina!) (*Altá Antonina*) A pesar de tot, ta mare m'ha perdonat.

ANG. Qué díu, are?

ANT. Miri, papá: jo conech á la mamá y no hi ha que fiarsen; aixís es qu'hem acordat, ab l'Angel,

que li dirém que'l culpable es ell y que vosté s'ha sacrificat... Qué li sembla?

MAR. Molt be! pero molt be! (Haurá anat millor de lo qu'era d'esperar).

ANT. Ha sortit de l'Angel y del senyor Cunill.

MAR. (*Abrassant á Antonina y á Angel*) Ets... un Angel (*A Cunill*) Gracias.

CUN. No hi ha de qué,

ANT. Per dissimular més, jo continuaré fent la cara seria á n'aquet (*Per Angel*) mentres sigueu aquí.

MAR. (*A Angel*) Aumentaré'l dot de la meva filla, de set mil duros.

ANG. Son á compte de la bofetada, eh? Gracias, papá. (*L'abrassa*) Pero'ls mil duros en efectíu, son apart, eh?

MAR. Sí, home! (*Catarina surt per la 2.ª dreta*).

ANT. (*Al véurer á Catarina*) La mamá. Ah! tinch de dirli una cosa. El papá es ignocent!

CAT. Ja ho se, filla meva, ja ho se!

ANG. (*Apart á Mariano*) Quín cuento li ha explicat vosté?

MAR. Un cuento meu... (*Apart á Angel*) Calla, per Deu, que ho he fet pel meu be... Jo't prometo que no tornaré á las andadas, pero al menos deixa que á Cardedéu pugui fer borregos ab tranquilitat.

ANG. Sí, pero...

MAR. Demá marxém, home.

ANG. Ah, sí? Gracias á Deu qu'estaré tranquil.

ANT. (*A Catarina*) L'Angel m'ha jurat que no hi tornará mes, y l'he perdonat.

CAT. Has fet be, filla meva; jo també'l perdono; el teu pare m'ha donat l'exemple. (*Va á abrassar á Mariano*).

ANT. (*Abrassant á Angel*) Te recompensaré'l teu sacrifici, estimante més cada día, Angel meu.

ANG. Videta, nina meva! (*Abrassant á Antonina*).

CUN. (Vaya un modo de fer glatir! Si ho sé no'm quedo á dinar). (*Va cap al foro*).

CAT. (*A Mariano*) Me perdonas de tot, eh, noy?

MAR. Sí... de tot.

CAT. Aniré sola á tercera?

MAR. No, anirém á primera... tots dos sols, si pot ser.

CAT. Ah! Mariano, are si que veig que m'has perdonat! (*L'abrassa*)

ANG. (*A Antonina, mirantse á Catarina*) D'avuy endavant, seré com el papá: un marit modelo.

ANT. El sent, mamá?

CAT. Sí, filleta, sí. (Deu ho fassi)

ANG. A dinar! á dinar!

MAR. Sí, que ja es hora! (*Catarina y Antonina's dirigeixen enrahonant cap á la 2.ª esquerra. A Angel y Cunill*) Tota la culpa es de vosté, per haberse deixat las cartas... La meva dona anava á la cassa, y li ha semblat que cassaría un Cunill; pero com que n'hi han sortit dos, ha errat el tiro y de retop ha cassat un passarell (*per ell*) que anava esgarriat... Pero ben meditat no'm sab greu lo qu'ha succehit. (*Va al costat de Catarina y Antonina*).

CUN. Ni á mí tampoch.

ANG. (*A Cunill*) T'has convensut de lo que son aquesta classe d'amors. Fan la felicitat no més que un rato, y perque aquesta felicitat sigui duradera, no hi ha com sapiguerse crear, ab molt anhel y gran amor, una familia.

Fi del joguet

OBSERVACIÓNS

1.ª Si l'actor que desempenyi el paper d'*Arcalde de barri*, no es bastant més alt que'l que tingui al seu cárrech el de *Mariano*, aquest, en l'acte tercer, al fer referencia als pantalóns que porta, te de dir qu'els hi ha deixat «*el porter de casa la viuda*».

2.ª L'actor encarregat de la part d'*Angel*, en l'acte primer, primera sortida, va com está indicat. En la segona, (que ve del carrer), va ab els mateixos pantalóns, jaqué ó americana, y en la tercera ab batín, pantalóns blanchs arremangats y sabatillas. Per anar á casa de *Soledad* (acte segón), se posa americana negre y botinas (ja se suposa), deixantse'ls pantalóns blanchs. L'objecte es (per més qu'aquesta, com totas las obras teatrals, tinga'ls seus convencionalismes), que *Catarina* no'l vegi d'aquesta última manera, avants del acte segón, per evitar que resulti inverossímil del tot, que's cregui que va sense pantalóns, si ja l'hagués vist ab els blanchs.

3.ª Acte primer, escena XI.—*Mariano* surt de la 2.ª DRETA y no de l'esquerra.

Obras d'en Frederich Fuentes, (fill)

No guanyarem prou per sustos, juguet cómich en un acte.

¡Ho se tot!, comedia en dos actes.

La Celestina, juguet cómich en un acte.

Marta!... Marta!..., juguet cómich en un acte.

Un Eclipse de Lluna, juguet cómich en un acte.